

TUDOR ARNĂUT și RODICA URSU NANIU, *Vestigii getice din cea de-a doua epocă a fierului în interfluviul pruto-nistrean*, Bibliotheca archaeologica iassiensis VII, Iași, 1996, 160 p., 42 pl.

Lucrarea celor doi tineri arheologi basarabeni a fost realizată în cadrul Facultății de Istorie a Universității din Chișinău, dar, lucru nu mai puțin important, în timpul doctoratului urmat la București. Îmbinarea acestor doi factori a dus la un rezultat notabil: prima sinteză asupra culturii getice din Basarabia din secolele VI–III a.Chr. publicată în limba română. Cadrul cronologic realmente tratat nu este cel anunțat în titlu, căci ultimele două secole ale erei vechi au rămas cu totul în afara atenției autorilor. Cadrul geografic este acela al Basarabiei – o noțiune istorico-geografică care nu apare niciodată în paginile cărții. Lucrarea este una strict arheologică, concentrând în pagini puține o bogată informație sistematic analizată. Cap. I (p. 5–12) are caracter introductiv, căutând să demonstreze pe teme literar și arheologic caracterul traco-getic al populației din spațiul pruto-nistrian. Ca suport arheologic este invocată succesiunea culturală care începe cu tipul Chișinău–Corlăteni din Hallstatt-ul timpuriu și se termină cu cultura getică din sec. IV–III a.Chr. Cap. II (p. 13–17) este dedicat clasificării tipologico-funcționale a monumentelor din sec. VI–III a.Chr., enumerate aici sumar, cu principala lor bibliografie și cu unele sugestii privind distribuția lor în teren. Analiza propriu-zisă a „descoperirilor getice” se face separat în cadrul a două secvențe cronologice distincte, și anume secolele VI–V (cap. III, p. 18–33), respectiv secolele IV–III (cap. IV,

p. 34–63). În ambele capitole se urmărește aceeași schemă de analiză: așezări fortificate, așezări deschise, complexe de locuit, ritul și ritualurile funerare, inventarul arheologic. Capitolul dedicat secolelor IV–III a.Chr. este evident mai bogat în date și de aceea mai dezvoltat. Categoriilor de descoperiri citate li se adaugă aici și tezaurele de podoabe și de monede. Între acestea din urmă sunt tratate și monedele de tip Huși-Vovriești, pe care, pe bună dreptate, autorii sunt înclinați să le considere anterioare și independente de cultura Poienești–Lukașevka. În cap. V (p. 64–74) se dezvoltă mai pe larg discuția asupra ritului și ritualului funerar din spațiul dat, în contextul mai larg carpato-dunărean. Din păcate, unele monumente importante nu au fost încă sistematic publicate (necropola de la Hansca – Lutărie), iar altele, insuficient cercetate, rămân oarecum misterioase (tumuli care ar ocupa integral incinta cetății de la Stolniceni). Lucrarea nu are un capitol de cronologie și nici unul de concluzii, în care eventual să se fi discutat asupra soartei culturii getice în vremea prezenței bastarne. Există în schimb un consistent rezumat în limba franceză (p. 117–145), o bogată listă bibliografică (p. 146–155) și o listă de abrevieri (p. 156–157). Cartea de față este o bună promisiune; ea ne face să așteptăm cu interes publicarea tezelor de doctorat ale celor doi autori.

M.B.

*Kontakte längs der Bernsteinstraße (zwischen Caput Adriae und den Ostseegebieten) in der Zeit um Christi Geburt*, Cracovia, 1996, 340 p.

Prin grija lui Zenon Woźniak, Muzeul Arheologic din Cracovia editează lucrările simpozionului pe care l-a găzduit în zilele de 26–29 aprilie 1995, simpozion dedicat legăturilor dezvoltate de diferite populații (în principal iliri, celți, germani) de-a lungul „drumului

chihlimbarului”, între extremitatea nordică a Adriaticei (*Caput Adriae*) și coasta de sud de Mării Baltice. Conform titlului, contribuțiile ar fi trebuit să trateze doar perioada de la sfârșitul erei vechi și începutul erei noi, dar în fapt ele acoperă un spațiu mai larg de timp, în

principal epoca Latène și doar în mică măsură epoca romană. Mai multe comunicări, cum era de așteptat, sunt dedicate descoperirilor de obiecte sau de bucăți brute de chihlimbar din Slovenia, Austria, Moravia, Cehia, Polonia (autori: P. Wielowiejski, P. Gleirscher, J. Waldhauser, J. Meduna, T. Makiewicz, J. Okulicz-Kozaryn și W. Nowakowski). În sens invers circulației chihlimbarului, este urmărită răspândirea unor bunuri (vase de bronz, fibule, arme), din Italia, Balcanii de vest sau din zona alpină spre nord, dincolo de Dunărea mijlocie și de Carpați (autori: J. Čižmáfová, T. Dąbrowska, R. Bockius). Mai multe contribuții analizează în parte o serie de regiuni din spațiul polono-german, legate într-un fel sau altul de „drumul ambrei”, dar aparținând unor culturi diferite, precum culturile Latène,

Pùchov, Tyniec, Przeworsk, Jastorf sau cultura tumulilor vest-baltici (autori: M. Čižmáf, R. Madyda-Legutko, M. Bednarek, A. Kosicki, R. Müller, G. Domanski, J. Lewczuk). În sfârșit, se adaugă patru rapoarte arheologice sintetice, ilustrând prezența culturii celtice Latène, a culturii Przeworsk și a culturii Pùchov în Polonia Mică (zona Cracoviei), uneori în aceleași așezări, cum ar fi cele de la Cracovia-Pychowice, Nowa Huta-Pleszów, Pelczyska sau Dalewice (autori: R. Naglik, P. Poleska, M. Rudnicki, M. Trzeciacki). O contribuție particulară, mai puțin legată de tema colocviului, privește aspectele economice și sociale ale metalurgiei fierului din zona munților Św. Krzyż (autor: S. Orzechowski).

M.B.

*Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum. Deutschland 3, Bundesland Mecklenburg-Vorpommern*, Bonn, 1998, 150 p., 66 pl.

Corpus-ul de descoperiri romane în Europa barbară (CRFB) reprezintă o amplă întreprindere internațională, inițiată în anii 1979–1982 de Institutul Central de Istorie Veche și Arheologie din Berlin (fosta R.D.G.), în colaborare cu institutele de specialitate din Nitra și Varșovia. Astăzi, acest proiect angajează grupe de cercetători din toate țările aflate în afara *limes*-ului, de la gurile Rinului la cele ale Dunării, și este coordonat de profesorul Siegmund von Schnurbein (Römisch-Germanische Kommission, Frankfurt/Main). Germania este de altfel țara cea mai avansată în realizarea proiectului, prezentând în urmă cu câțiva ani primele volume, dedicate obiectelor romane descoperite în landurile Brandenburg și Berlin (vol. I, 1994), respectiv Saxonia (vol. II, 1995). Cel de-al treilea volum, prezentat aici, a fost redactat de Hans-Ulrich Voss, cu colaborarea mai multor specialiști de renume (M. Erdrich, H. Keiling, J. Parschau, R. Laser, A. Leube, J. von Richthofen, E. Schultze și H. Stange). Volumul cuprinde descoperirile din landul federal Mecklenburg-Pomerania

anterioară și este construit după o schemă folosită la volumele anterioare și devenită model obligatoriu pentru întregul *corpus*. Ca și celelalte, volumul de față începe cu un text standard (p. 1–7) care explică structura catalogului, sistemul de clasificare a pieselor și schemele cronologice folosite. Introducerea cuprinde și un scurt text (p. 8–11) menit să prezinte istoricul problemei, stadiul cercetărilor, starea izvoarelor și distribuția descoperirilor (cu referire la harta pliantă anexată). Urmează o serie de liste (împărțirea administrativă, muzee și colecții, literatură citată prescurtat, abrevieri, legenda ilustrației, p. 12–19), indispensabile pentru folosirea lucrării. Miezul volumului îl constituie desigur catalogul (p. 21–124), organizat pe unități administrative ierarhizate și ordonate alfabetic. Din păcate s-a lucrat pe schema administrativă din vremea R.D.G., cu 3 *Bezirke* (regiuni) și 37 *Kreise* (raioane), înlocuită între timp (iulie 1993) printr-o schemă cu doar 12 raioane rurale și 6 orașe nearondate. Dificultățile care rezultă din modificarea împărțirii administra-